

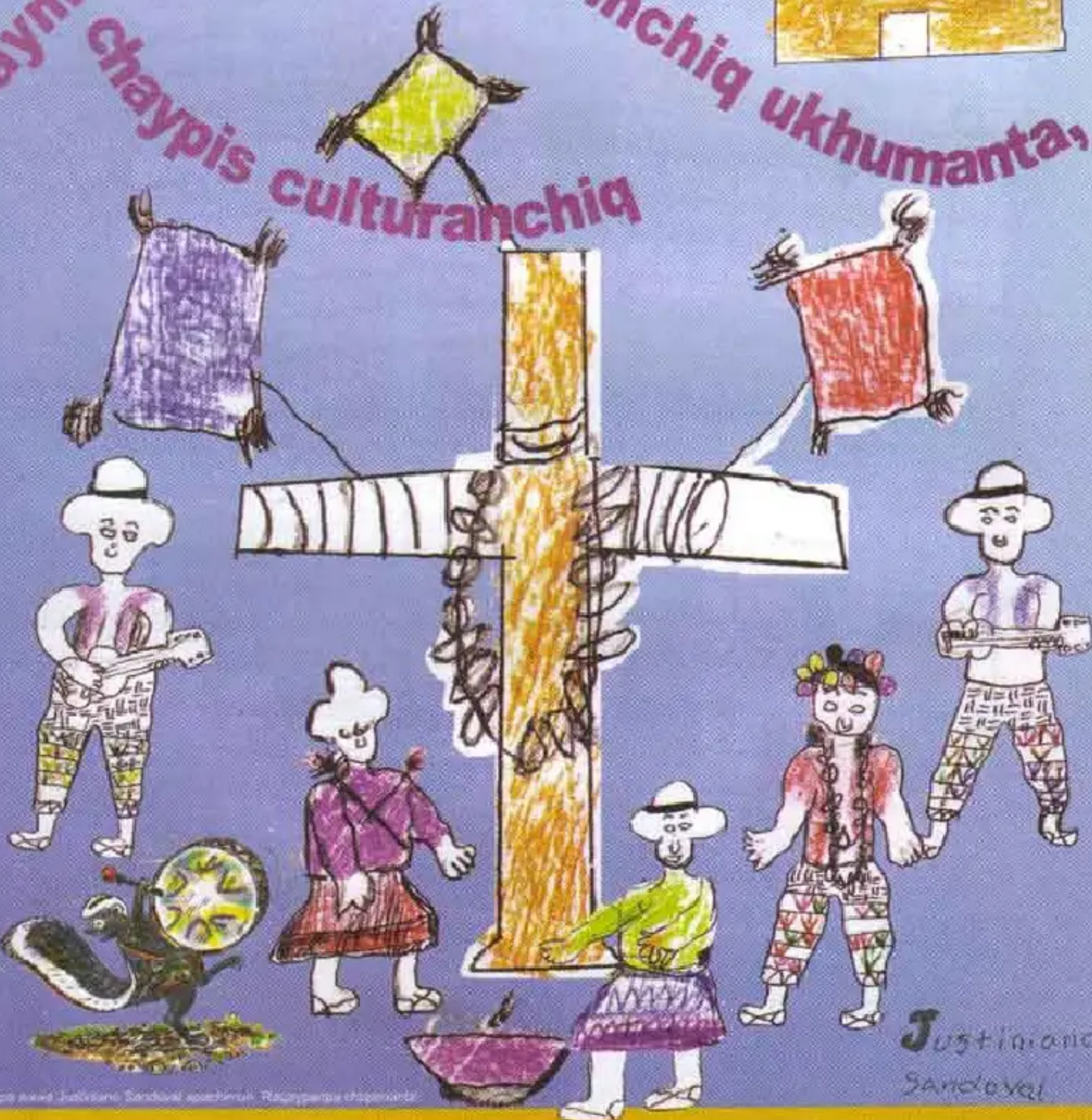
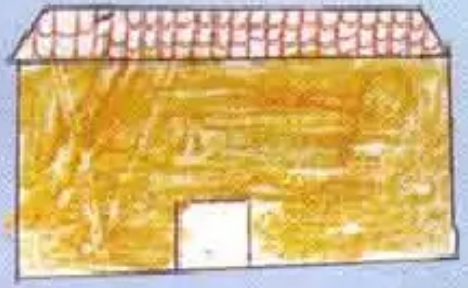

wawakunap ñawinan

Añaskitu

Kimsa chunka lawayuq • N° 34 • Mayo 2003
Suplemento del "Conosur Ñawpaqman" N° 102

Raymikunaqa kawsayninchiq ukhumanta,
Chaypis culturanchiq

Justino
Sandoval

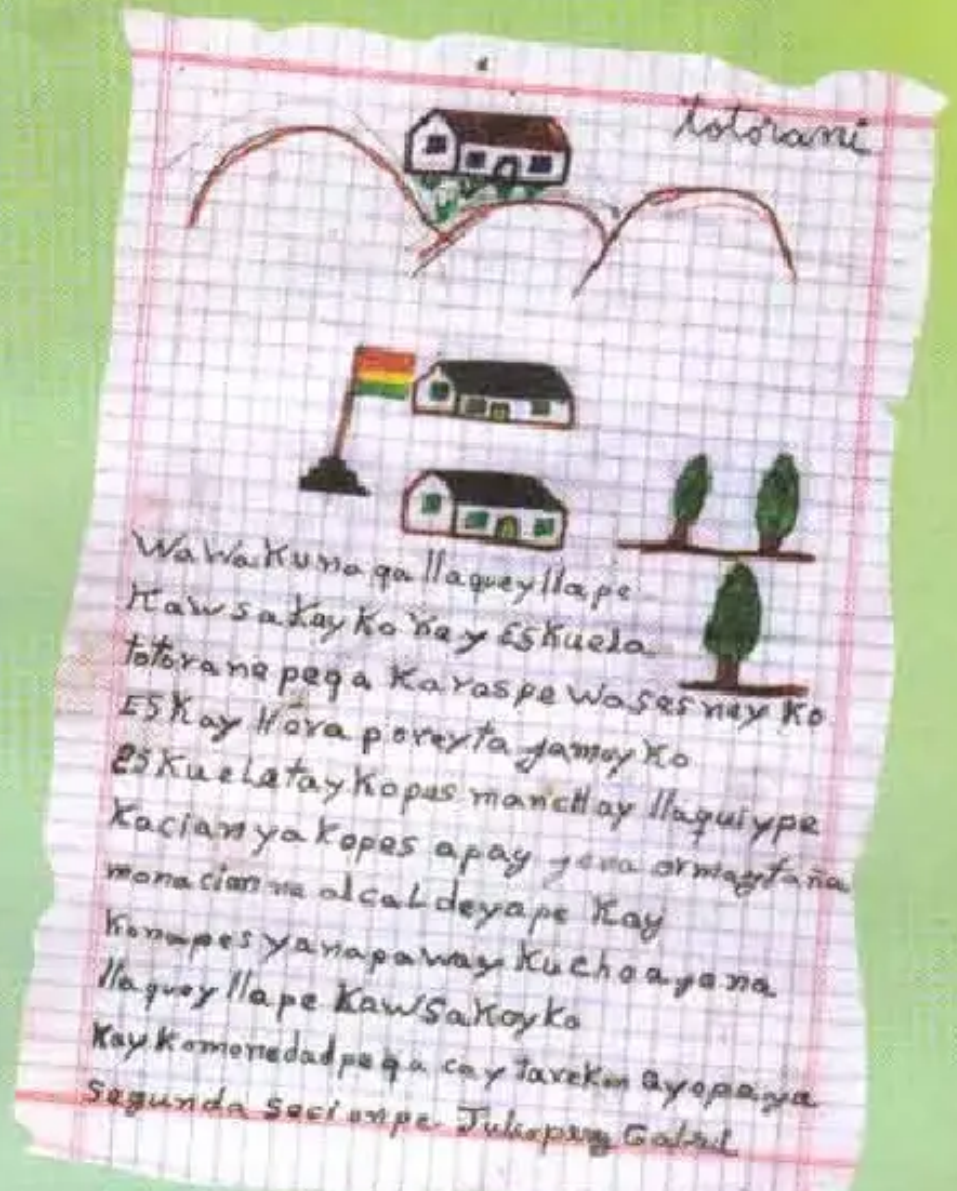
Wawakuna siq'isqankuta apachimunku

Siq'iykunata kawsayniykumanta ruwayku

Glismar

Pachi nisunchiq **Glismar Pérez**
Vegamonte, payqa, kay jina k'acha
ruwayta Piusillamanta apachimun.

Totorani

Wawakuna gallaqueyllape
Kawsakoyko kay eskuela
Totorani pegakaraspe wasesneyko
Es kay hora porreta jamayko
Es kuelataykopes manchay llaguiype
Kacianya kopes apay yawa ormagtana
manacionna alcaideyape kay
Korumpes yanapaway kuchogana
llaqueyllape kawsakoyko
Kay komunidadpeqa cay tarekay ayopayna
Segunda seccionpe Julio Pérez Gabriel

Julio Pérez Gabriel, Totorani Comunidadmanta
Morechata chiqamanta

César Augusto

Kay iskay siq'iykuna, "wawqimasimanta" rikuchichkan,
kaytaqa siq'irqanku: Nawpaq kaq siq'iykunamanta
atipanaku karqa chaypiña. Apachimurqanku **César
Augusto, Noelia Rivero** ima, paykunaga "Juan XXIII"
Yachay Wasimanta, Qhuchapanpa llaqtamanta.

La amistad

Noelia

Amistad es
mis dones.

Noelia Rivero

Iskay

Arawikunatapisi apachimullankupuni

Arawi
Misichaymanta

Misichay, misichay

mauritaq kankiki,

ñuqada tariyta munayni,

tariykimanchis juchachakunata mikhuwaq.

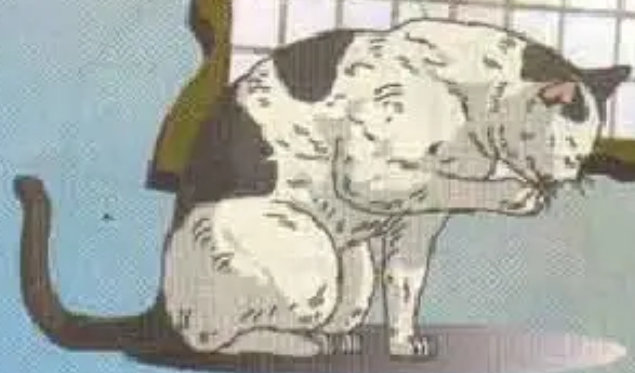
# #

Misichay, misichay

wasiyriqta achka juchachakunata tiyan,

chayllata kunapis sapa p'inchawtaq

ch'isintaq mikhuwaq.

Kimsa

Qillqaq: Roger Córdova V., Plusilla
Comunidadmanta, Morochata jap'iyamanta

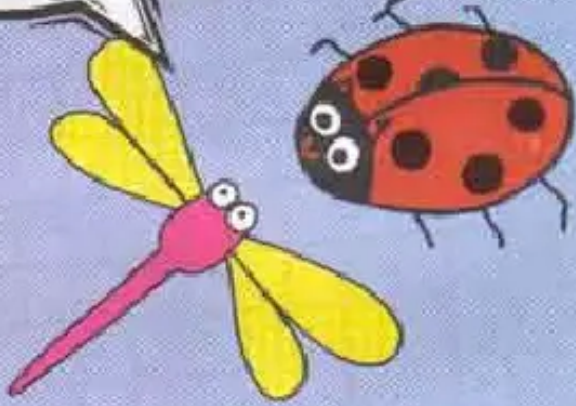

Raymiku nanchiqman

Carnaval Raymimanta

Raqaypanpa
wawakunawan
kay jinata
parlarirqayku.

Ari k'achituta
willariwararqayku
nawirina

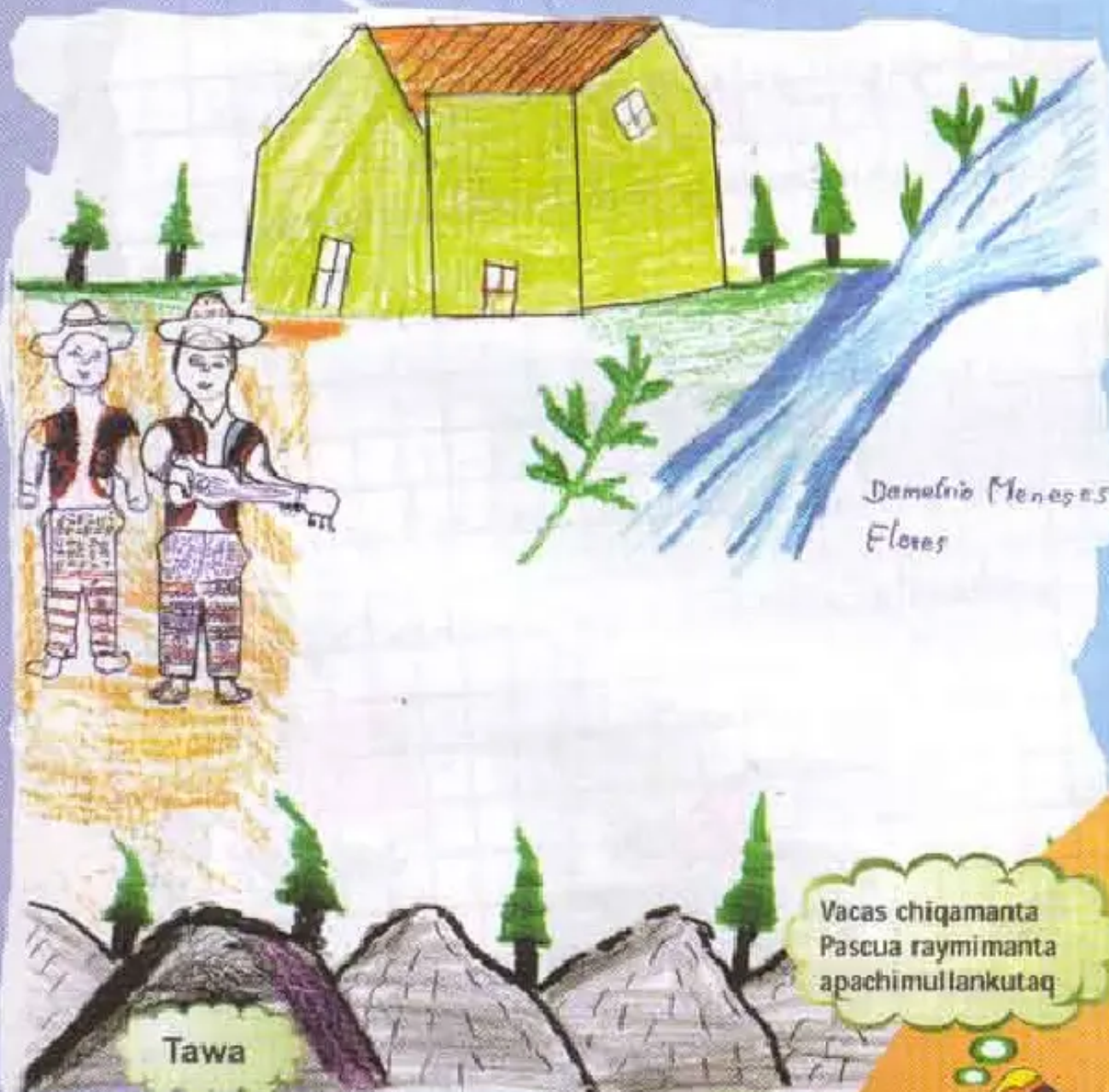
"Nuqayku llugallitus carnavalespi pukllakuyku, phukuchuswan ch'anqanakuyku, roscas churakuspa, misturaswan misturanakuyku. Kuraq runakunaqa colacionwan qhallinakuqtinku, pampamanta uqharikuyku, nuqaykupis qhallinaykukuyku, chanta ch'unqaspa pukllallaykutaq".

"Chanta roscas ruwaypi yanapariyku. Tatakunayku, cañahueca k'aspita muyuta watarpanku, chaymanta masata tinkuchispa, chayman tinkuchinku, chanta chayachinku".

Chanta, imatawan
pukllankichiqri?

"Nuqayku pukllayku llink'i t'uritus k'aspiwan ima tatalitas jina ruway machu runas pillunakun ajina pillu ruwarkuy yachayku panpitapi llinki Achka llugallitus chayman tantaku yanapawayku juch'uy qupuyitus ru

Danielis Meneses Flores

Tawa

Vacas chiqamanta
Pascua raymimanta
apachimullankutaq

Pascua R

Chall w
Raymi p
lata nu
ima m

Kayta, Xin
apachimus

ta riqsirichina

Carnaval
takiykuna,
takirina?

Charanqay puka watuyuyq
ay wawitay
munasqay waqwan tratuyuyq
sambitachus kawaq
suwaykiman

Jaqay
lomas purinayqa
q'umir uchus pallanayqa
q'ara wisa llugallaman
q'umir punchus churanayqa
Ahora si, ahora no
q'umir punchus
churanayqa

Habas lip'arara
chuwí vaynarara
qanpaqchu karqani
wank'i chularara
nillanichus piru
wank'i chularara

Munasqaykichu
karupi
ay wawitay
chaychu ujinalla kanki
sambitachus kawaq
suwaykiman

Aunque waqwan tratuyuyq
ay wawitay
nuqaywan juramentoyuyq
sambitachus kawaq
suwaykiman

Juch'uy wawakunapis siq'isqanku

an ajina muyitusta
wan, roscasta kikin
akuyku, ajina
t'urumanta.
u imillitakunapis
ariyku".

"Carnaval Raymipiqa misk'ita
wayk'uriyku"

"Uwijata ñak'aspa repollosniyuq papa q'allu
wayk'unqu, chay mikhunaqa misk'i, llajwarakunapaq
jinapuni. Mamakuna wayk'unankukama sut'iyaymanta
uywakunata, bueyista saqsarpachiytawan purimuyku"

aymimanta

mayu llagtapi pashua
nu gayku mi khuyku
manzanaj uvas, lurasno
nchay misk'ita mi khuyku

Kay carnaval
raymimanta, Vicente
Ovando (11 años)
chanta, Lucio Caero
(10 años) imawan
willariwarqayku.

Phichqa

Yachayninchikqa, Kawsanapaq jina

Raqaypampa chiqapi Centro Educativo de Formación Originaria (CEFOA) jatun Yachay Wasi jina. Chay CEFOA manta yachachiqkuna originarios llusinkupaq wakichikuchkanku. Iskay yachakuqkunaga kuraq tata Antonio Rojaswan parlarisqanku, tapurisqankutaq imaynata kuraq tatakuna wawakunaman tarpuyta yachachinku. Nawirina?

Chaygangayki Antonio Rojasman imaymacha acista chayam
agmata, Mani pupta mapaykuyku nisno dias mispa y paypis -
tiyarikuychik misayku.

chaymantatag tapurizta gallaringayki, Kay guntarun llankay -
yachakuy manta.

1. Tata Antonio Rojas qam imaymantatag qhari wasasuykiman -
Yachachinki guntarun llankayta i Paytag Kay jinata misaykuyku
Mani puptaga ^(ando) Anarici Kapinta sugawan kurka, chaymantatag
Jimamam jina Riza wata kuytamatag yachachigami, chaymantaga
Junta wata kuytamatag yachachillamitaq.

Peru chaywampis Junta Kachariytaga manchikuk Peru -
Segun Kurajiyargamam jina Wamashpa man jina
Chaytapis yachallaztag

Chayta imaypaptag yachachinki wasasuykiman Chay Ruswaykimata
Yachachinki
Pay ketichimayki sumagta kawsakunamaypa jatun yarpa
Jamtian tarata Mantienimampaq mispa misaykuyku.

tata Antonio Rojas, Kayta tapurimayki Benigno Aranda
José Alarcón

Suqta

Milluni Comunidadmanta y achimuyinchu

Wawa Edwin Quispe Rocha llaqtaman richkaspa Añaskitawan tinkuykusqa, achhaypitaq Añaskituga nisqa: **Añaskitu Riqsiwankichu?**

Edwin: Ari, ari, qanqa chay papa tingaq kanki i, chanta asna asnaman q'aparillankitaq i. Chantapis uk p'anqapi "Añaskitu" sutiyuq llusirinki i.

Añaskitu: Ari, ari, chay p'anqamantapuni kani, chanta munariwaqchu Añaskitupaq imatapis qillqirimuyta, mana chay siq'iykunata ruwarinkiman chaychu?

Edwin: Imayna manari, nuqaga kunallanma Yachay Wasiman yaykuni, qillqaytapis yachakuchkani. Siq'iykunatapis ruwarisaq, mana atisqaytaqa tataywan yanaparichikusaq,

Añaskitu: Ajinata Edwin masinchiqwan parlarini, tatanwan ima siq'iykunata yanapachikunqa, payqa Milluni ayllumanta, kuananqa willariwasan kawsayninnanta, riqsirina ari.

Nuqayku kimsantin qallukunata parlayku waway, Edwin, parlan qhichwata, aymarata ima. Castilla simita pisitaraq atichkayku".

Don Víctor Quispe willariwanchiq: "Nuqayku campopi kawsakuyku, imachus tiyapuwayku achhayman jina, Aylluykuta qhawaripa nuqa siq'ichirqani, nuqa tata jina kallpachani, "Añaskitu" p'anqa nisqapi llusinanpaq".

Milluni aylluykupi achkha llama tiyapuwayku, kallantaq alpaca, uwija, waka ima. Kay uywakunataqa sapa p'unchay wawaywan ch'ikiman michiq apayku. Jinallataq challwakuna mirananpaq incubación tiyapuwayku. Chaypitaq wawayqa juch'uymanta pacha imaynachus "alibinitus" apayqachakun chayta yachan, imaynamanta wañunku, imaynatá kay uña challwitasman qarana, imaynatá mikhuchina, oxígeno pisichkanchu, manachu, yakuri achkachu kanan, pisichu, chaykunata pay yachan juch'uysitumantapacha. Ajinapiqa, pay chayta yuyaychakun, nuqataqri, yuyaychakusqanman jina kay siq'iykunata ruwani".

Edwin Quispe, chanta tatanwan ima Víctor Quispe, iskayninkumanta kay siq'iykunata ruwaspa apachimunku.

Comunidad Milluni - Morochata

Qanchis

Pukllarikuna...

Ari, chay simikunata siq'iyininta qhawarispa, uk rimayta tariychiq. Ura kantupi ch'usaq siq'iykuna kachkan, chayman qillqaspa junl'achiychiq.

kay wawakuna sapa uk siq'iykunapi uk simita (A) jap'ichkanku.

UYUNI - Palasi

Kay imasmarikunata, Eulalia CamataV., Maria E. Córdova, Wilson Q. Córdova ima apachimusqanku. Paykuna, "Juk'uchakuna Qutu" sutichakusqanku. Anchata pachi nyku, yachachik Abraham Florestawan ima.

IMASMARIKUNFI

Ventilla Yachaywasi (Juk'uchakuna Girtel) imasmani imachus kanman yuk runa tawa chakiyug mana mayk'aq purig dimataq kanman?

imasmani imachus kanman yuk khiwi khiwi iskaq lapha laphos dimataq kanman?

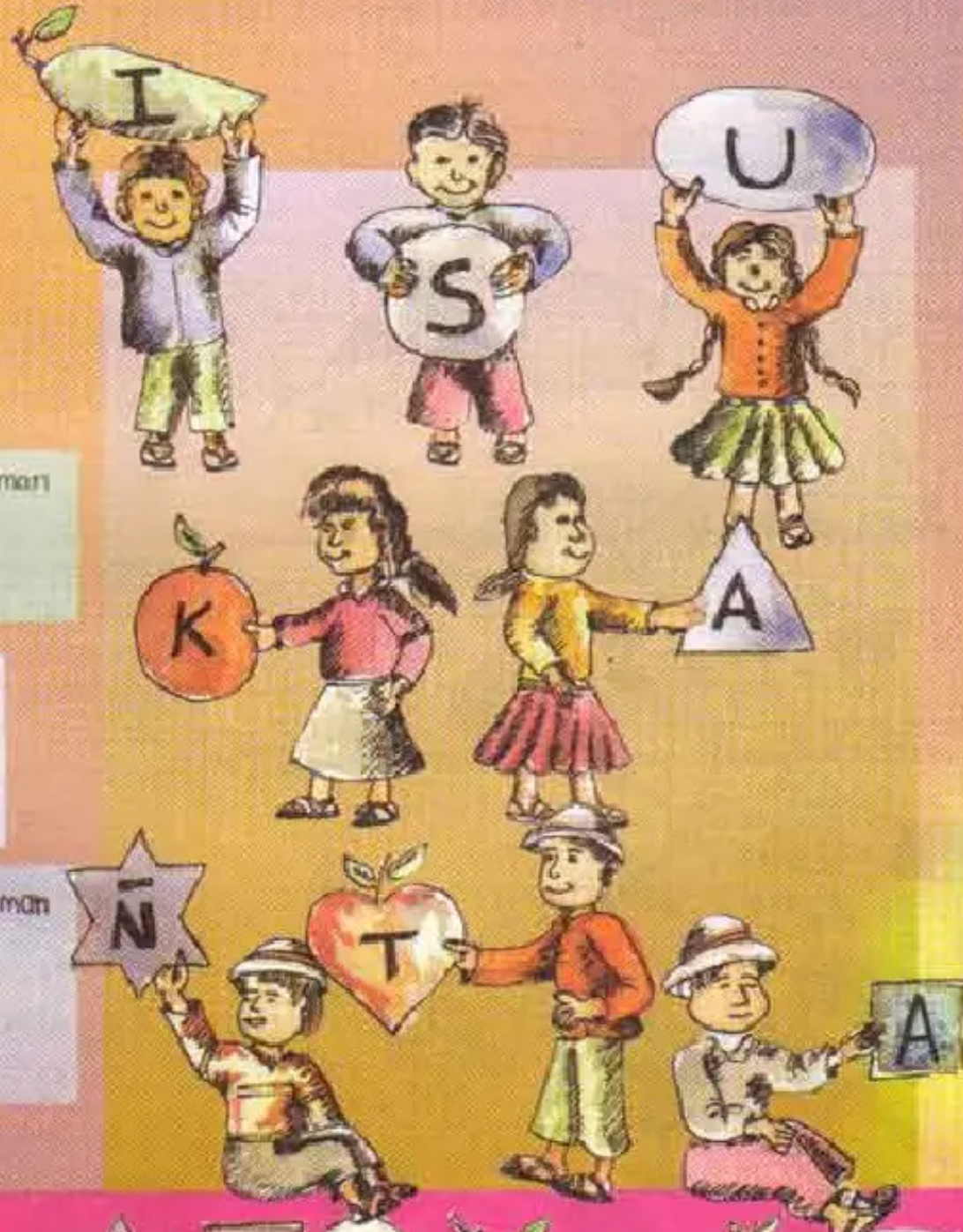
imasmani imachus kanman yuk chaska warmi puri yaraq pulirayug chanta mayspa mayspa tipun dimataq kanman?

imasmani imachus kanman yuk warmi qaga kantupi chukun wagaylla waqakuspa dimataq kanman?

Pusaq

Kay ch'usaq siq'iykunaman sapa simikunata qillqariychiq.

